

Any XV

Barcelona 25 Decembre de 1902

LA TOMASA

SETMANARI CATALA
10 CENTIMS lo número

Aquesta hermosa de casa,
qu' es de gracias un mirall,
als lectors de LA TOMASA
los desitja poch treball,
molts diners y un tip de gall
(c) Ministerio de Cultura 2006

De dijous á dijous

.....

En aquesta crónica prometo formalment, paraula de caballer, no parlar per res dels assumptos polítichs espanyols, que mentrestant en Maura se 'n cuidarà de repartirho tot. Vull no més donar las bonas festas als llegidors de LA TOMASA y desitjarlos que comprin bon gall, ben gros y ben gras; obriu l' ull al triarlo y guardéu bé 'l número del forn si li portéu á rostir; no fós cás que l'anés a buscar un capellá y se 'ls hi menjés com á n' el senyor Faijes.

Ja han arribat las diadas dels turrons, aquest menjar tan espanyol, que fins á nosaltres ens fá olvidar las aficions regionalistas, que 'ls governants ens tornan á fer presents á totas horas, com ara mateix ab las contradansas que balla 'l decret d' en Romanones... Tot aixó, si no fés plorar, faría riurer... Rihém, rihém... y bonas festas. . gall y turrons... y per molts anys.

*
**

La setmana es de firas y per aixó totas las botigas del carrer de Fernando, de las Ramblas y dels carrers principals de la ciutat han ben guarnit els seus aparadors. Ben posats els adornos y banderas que no varen poder lluhir per las festas de la Mercé, per faltar corrent eléctrica per la il·luminació, es de pensar que ara s' asseguraran els senyors de la Comissió del carrer ds Fernando y lluhiran las bombetas incandescents per Sant Tomás, al vespre. Demano que no 'm fassin pas quedar malament, senyors electricistas, ¡qué donan uns petardos vos-tés!

Las joyerías de ca 'n Cabot, de ca 'n Carreras, de ca 'n Masrriera y de ca 'n Maciá enlluhernan la vista y deixan á un hom convenut de que encara hi ha quartos arreconats... ¡perque 'n val de diners tot aquell bè de Deu d' argentería del tal carrer!...

Camiserías y botiguers treuhen á lluhir las més altas novetats; que es ben veritat que acusan en general un bon gust y un it·yre d' art, que encisa y posa devant dels ulls l' adelanto de la nostra gent que de triar ne sab. No 'n parlém en detall de las confiterías, que 'n sentne la diada veuran vuydats prestatjes y aparadors, com si n' hagués passat lo mal cassador, que ho es, las bocas d' una població de siscentas mil ánimas, que si desgraciadament no totas poden gastar en lleminaduras, fan, un correfors per endolsir sos llabis ab neulas y turrons... Som també espanyols en aquest punt.

Las quincallerías mostran en sos escaparatas «bibelots» de totas menas, que son verdaderas obras artísticas y sino fixinse ab els de ca 'n Cuspineria; en los de art modernista, tan apropiat pera la ornamentació, de ca 'n Boada, á la Rambla dels Estudis, y en molts d' altres que no volém anomenar per no cansar.

Las fotografías exposan veritables quadrets y son de recomenar las obtingudas de nit, ab llum artificial de manganeso de l' Audouart, que se 'n endú la palma, allá á la Gran-vía.

A ca 'n Parés, al carrer d' en Petritxol, s' hi admiran mobles y estampas d' art, que fan venir ganas d' emportárselas á casa, y segueix la exposició dels artistes catalans, de que 'ns ocupárem en la passada última crónica.

*
**

Mereix honorífica menció y cridém la atenció dels nostres llegidors, per' que la vagin á veure, que la entrada es de franch y encara 'n quedan contents, la exposició del Círcol Artístich, á la Gran-vía, que en ben espayós saló, molt encertadament il·luminat fins á las vuit del vespre, dona una altra proba de son valer l' artista don E. Meyfrén exposant una cinquentena de quadros llaminers, com tots els que pinta, simpáticos d' assumpto y de color, paysatjes y marinas tan ben presos del natural y tan ben presentats en ricas motlluras, que ells sols representan una fortuna per aquest pintor, que 's mereix y té ben guanyada la atenció del públich.

Las obras d' aquest senyor son ben conegudas ja per tot lo mon; però ell es barceloní.. y ja ho diu lo ditxo: «Roda el mon y torna al Born».

En un altre salonet del Círcol, hi té exposadas las sevas obras, també molt nombrosas, l' artista G. de Grau, que es un dibuixant de forsa; sos carbóns, son lo que més ens agrada d' ell, sens voler dir ab aixó que els quadros al oli, que cultiva la figura, género més costós, no deixin entreveurer un artista sencer.

A tots felicitem, y al Círcol Artístich per mostrar y fer coneixer al públich artistas ben mascles, que fan el natural sense caborias ni macarróns que esgarriñin.

*
**

A n' el mateix local del Círcol, hem admirat novament y en forma panorámica ben presentada el quadro d' en Galofre Oller, tan celebrat, que 's titula «Boria avall». Tornar á parlar ara, y al cap de tant temps com fá que es coneguda d' aquesta obra, que quedarà per sempre nomenant las qualitats d' ambient y perspectiva, de tipos y de trajos tan ben encertats, que recordan las escenas de la inquisició de Barcelona antiga, com arrancadas del natural; fora volguer fer entendre lo que ja sab tothom, que en Galofre ab aquest bellíssim quadro vá guanyarse una reputació de pintor de forsa. Aquí no més ens cal parlar de la presentació en forma diorámica, que li dona encara més il·lusió; per admirar l' espectador el quadro desde la rebotiga d' un calderer de la Boria, al enfront mateix de la casa gremial qu' encara avuy existeix.

Es sensible que 'l senyor Galofre exposi tant poch sovint sas obras, y encara es més de doldrer, tant per ell, com pe 'ls digníssims artistes del Círcol Artístich, que siga son local d' exposicions tan lluny del Centre, tan arreconat, per anarhi la gent y que siga sa modestia tant grossa, que no 'ls permeti mourer més rebombori pe 'ls diaris y cridar l' atenció de la gent del públich, perque concorri més á sos locals y els hi dongui més importancia, fentlos coneixer més.

*
**

Ja tornarem en lo número vinent á parlar de botigas y exposicions qu' ens quedan endarrera, fent notar ab preferencia alguns productes del país, que s' obtenen ab gran baratura de preu y poden ben posarse al costat dels estrangers, que 'ls igualan ó superan en molts cassos. Ara com ara, y l' assumpto ha motivat aytal consideració, no més tenim temps pera parlar d' una lleminera «gourmanderia» filla de la terra, encara que no sia precisament de Catalunya. Alguns se 'n riuràn de que califiquem aixís la darrera novela que ha publicat el notable escriptor don Benet Pérez Galdós, titulada «Narvaez», que n' es un' altra de la série dels «Episodios Nacionales»; però la trobem tan deliciosament descrita, hi trobem en sos capítols tant sabor local, son tant ben dibuixats y ben descrits els personatges de sa época, que sembla retratada per una cámara fotogràfica, que molt més que materia novelera, ha apilotat en son lloch, en Pérez Galdós material històric, qu' en ell aniràn á xumar temps á venir els que vulguin conèixer la época que descriu en sas novelas aquest autor.

Per aixó tornem á dirho, es una dolça lleminadura el títol de que hem parlat y constituheix un bon passatemps per aquestas festas, bó y fent la digestió de gall y turróns, instruirse y delectarse ab un llibre, que costa barato y es molt ben imprés; que d' aixó n' ha sapigut tant com d' escriure en Pérez Galdós, que es son propi editor. Aquí 's llegeix molt poch; á Espanya fá massa bon sol per anar á passeig, y per aixó 'l llibre no corre... Si fos á Fransa, ahont el moviment intelectual es més corrent, del llibre de qu' hem parlat, no 'n quedaria ni sols un exemplar. á n' aquí ja molts coneguts m' han demanat que 'ls hi deixés pera llegirlo; ja es prou.

Lo distingit advocat y autor dramàtic en Manuel Rovira y Serra que resideix á Madrid per conveniencias professionals, s' ha recordat de nosaltres, enviantnos un exemplar de sa comedia en un acte «Una modelo» estrenada al Teatro Catalá, la vetlla del 6 de Maig d' aquest any, ab éxit extraordinari, perque la obra s' ho val. Pot ser sí, que tant els tipos, com el llenguatge, no son ben castissos de la terra, es á dir, ben cataláns; el Sr. Rovira y Serra, es d' aquells que pensa y escriu en cas ellá, encare que pensa ferho en catalá y sas obras 's ressenten d' aquesta falta, en sa generalitat.

Malgrat lo qu' acabem de dir, es un autor de

potencia creadora, com no 'n sabem cap d' altre de la terra, comprobant lo que dihém, no «La Modelo» tan solzament, que es una petita joguina, sino altras obras d' empenta més forta, com «Gent de vidre» y «Riu avall», que ben injustament li té arreconadas la empresa de Romea.

Al remerciar al senyor Rovira y Serra per l' envió de sa última obra de que aném parlant, li hem de fer present, ja que ell sab ferho, que «La Modelo», ben arreglada al castellá, d' ahont ja sembla tretá, pot donarli honra y profit. Cal fer notar que 's tracta d' una edició molt ben feta y barato, que ha sortit de las premsas d' en F. Badía, del carrer d' en Dou, que recomanem.

*
**

Per fi de festa s' ha esbotzat l' assumpto del arrendament dels consums á ca' la Ciutat, que molt més que casa de representants del poble que paga y els soporta resignadament, sembla un safreig de bugaderas, que no més fan qu' insultars' l' una al altra, dihentse las quatre lletras. Tots buscan l' honor; alguns fan com si s' en van, pero hi tornan; lo Govern no sab com ferho pera nombrar l' alcalde que tingui alguna autoritat, y lo més bonich del cas y que més ha fet gracia á tothom, es 'l sortir els edils advocats precisament dihent «urbi et orbi» que no tenen confiança en els tribunals de justicia per someterhi las sevas qüestions, que més s' estiman arreglars' ho entre compares, ab aixó, que 's farsa, dels tribunals d' honor qu' ara s' empattollan.

Aquí, sí, qu' han ensenyat ben bé la trampa, com aquell clown del Circo Equèstre, els advocats de Barcelona, per que si no creuen ab els tribunals, com hi portan per defensá als seus clients que 'ls pagan? S' entén, els que 'n tenen... Que gayre bé no 'n quedan clients d' advocat á Barcelona; y no pás per por dels tribunals, com volen donar á entendre, sino dels curials de tota mena, comensant per ells mateixos, que no més tocan tots á escurar butxacas...

*
**

Y prou pera avuy d' aquest mal rato... Que tinguin bonas festas.

CALIXTE PI y XARAU.

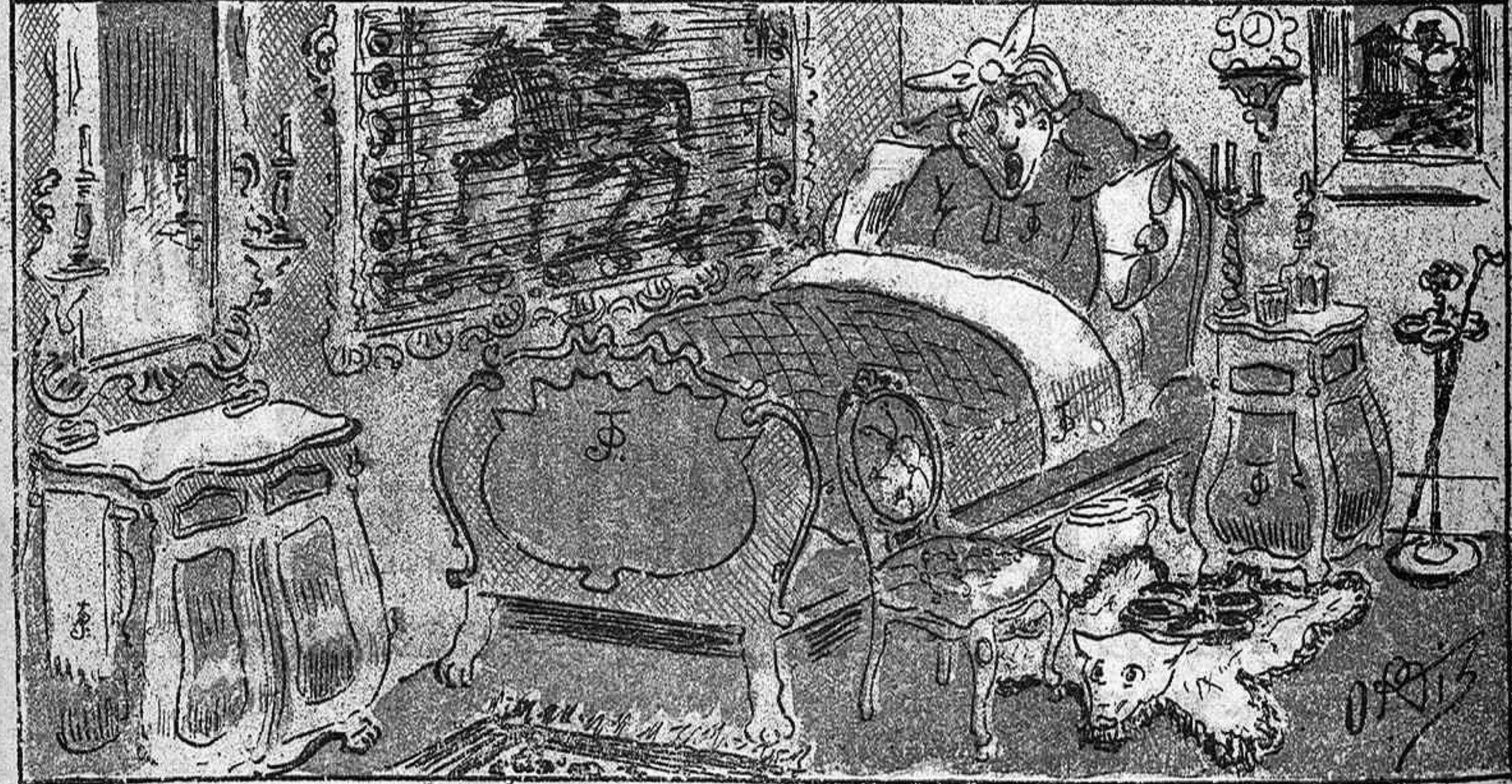
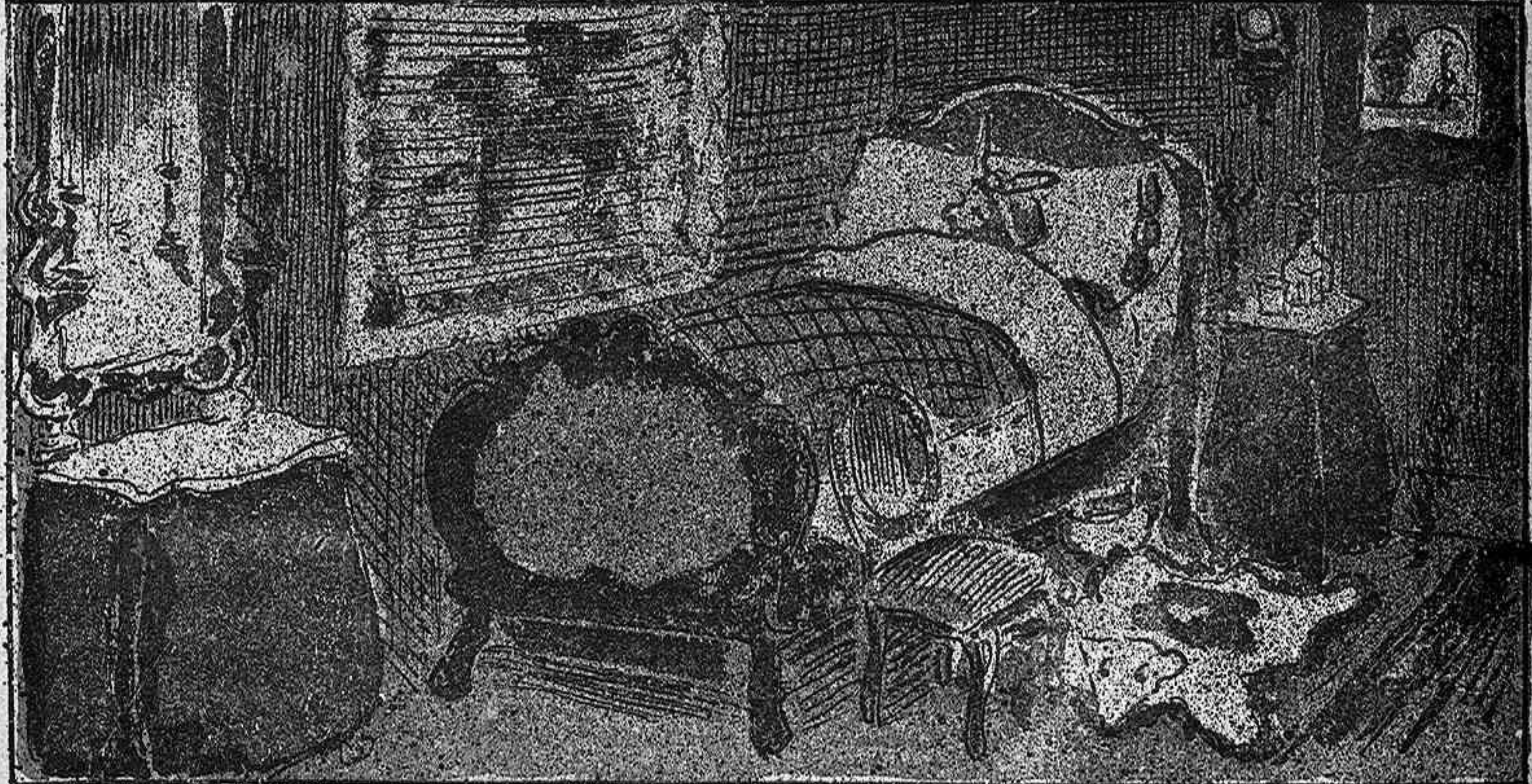
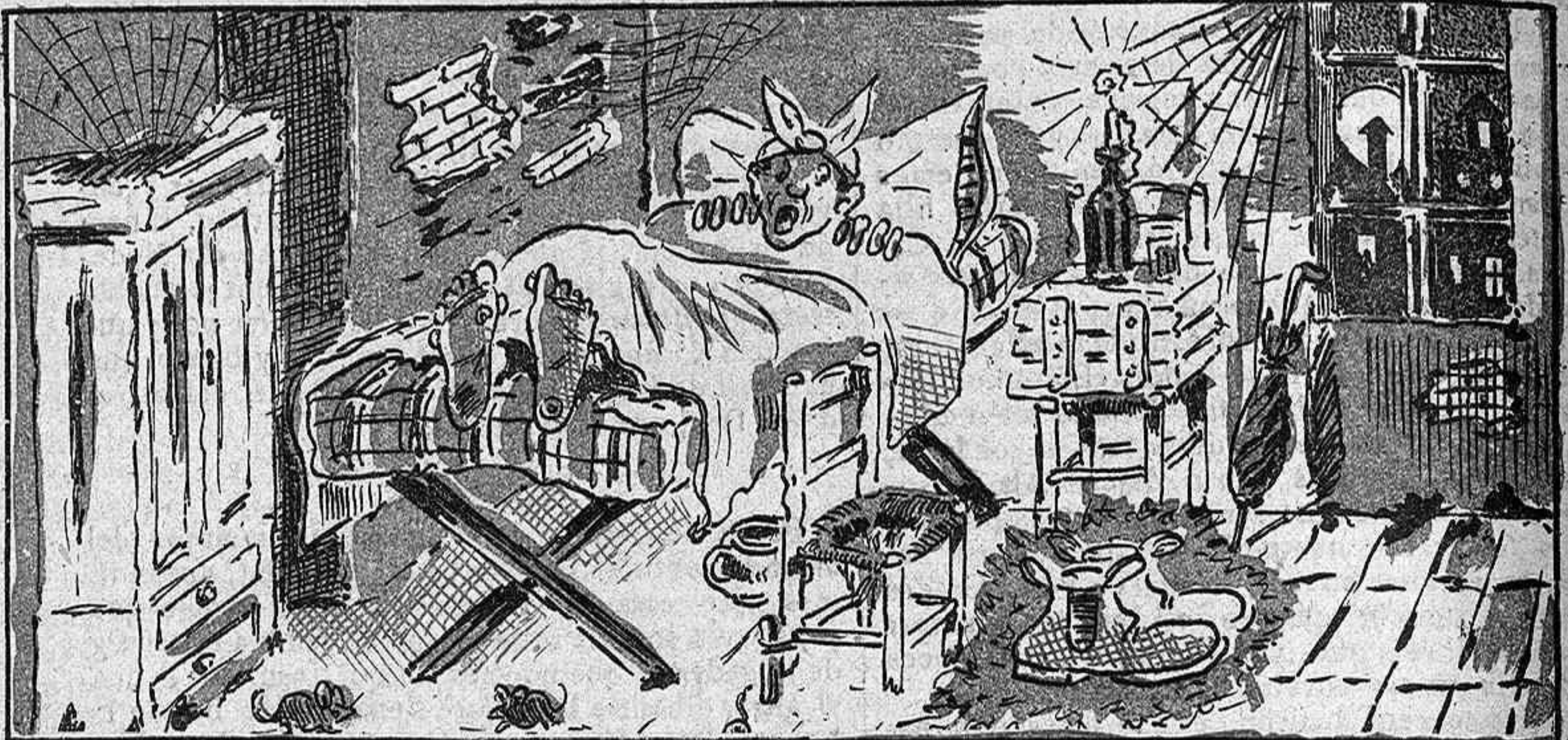
PARA NAVIDAD — GRAN SURTIDO EN

LITOGRAFIA · ESTANY = 6, S.ⁿ Ramon, 6.

BARCELONA

Esperant la Grossa

Quants y quants que la vigilia,
tronats van anà a dormí,

somniaren qu' al despertarse
se trobarían així.

**Silvela-Maura ó
Maura-Silvela**

Tau bon punt us heu unit,
nos has dit: *Es ma muller...*
y al últim tindrás de ser,
y encara gracias, *son marit.*

La grossa

— ¡Vaja! ¡Cómprat un décim! ¿Te 'l comprarás! Total val deu duros... ¡Cómprall.. ¡Ja sé jó que treurás!

— Pero, noya; ¿tu 't creus tal vegada que deu duros perá mí son res, son una bicocal

— Y tú dius que m' estimas? No es pas veritat. Un petit gust que 't demano, no me 'l vols concedir, y això que ja sé jo que redundaría en benefici teu. ¡Vaja, Quiquet! ¿Veritat que 'l comprarás?

Y al dirme las últimas paraulas, decantá son cap vers al meu de tal modo, que 'ls seus llavis de foch casi bé tocavan als meus, frets com lo meu portamonedas, si fà ó no fá.

— ¡Vaja! dígam si ó no; pero t' advertixo, si 'm dius que no, renyirém pera sempre, renyirém pera tota la vida. Y al dirme las últimas paraulas vá adaptar sa fisonomía á la d' aqueixas heroinas de novela de deu céntims la entrega. ¡Y tot pera ferme enternir!

¡Ojalá haguessim renyit!

Pero no hi vá haver mes remey. Se 'm vá posar á plorar, dihentme: ingrát, tonto, poca-pena y beneyt, que son los piropos que millor saben dir las noyas de nostres días, y 'l sensible Quico vá tenir que afuixar la mosca, vá tenir que comprar lo décim. Aném al dir, qui vá pagar lo décim no vaig ser jo, sino un amich meu que també 's deya Quico, pero que anava una mica més granat de butxaca que 'l próxim de qui parlo, ó siga de *moi mème*.

Jo, en aquell *entonces* me trovava casi, casi en idéntica situació que 's trovan la majoría dels joves d' avuy día quan demanan pera tenir relacions ab tal ó qual noya. Me trovava ab las mans a la butxaca, ab l' agravant de que aquestas estaban vuydas completament com lo cap de la meva promesa, que per no tenirhi res no hi tenia ni vent sisquera.

Jo, sí; jo 'l tenia plé de bons pensaments y de bonas ideas y de bonas intencions. Veritat es que no comptava ab res... de metálich, s' entèn, però comptava ab la generositat dels pares de la noya, que 'n tenian de sobras. Y además esperava, com alguns esperan, á que ploguessin trastos pera anármen corrents á la rectoría.

— ¡Ah! ¿Veus cóm t' hi convensut? — vá dirme al veure que jo cedía. ¡Si ja ho sé! ¡Si tú ets més bó que 'l pál! ¡Tonto! ¡Més que tonto! Y al dirme aixó vá passarme las mans per la cara y hasta vá atrevirse á ferme un petó. Y dich «vá atrevirse» porque ni un ni altre podíam atrevirnos may á res. Sa mare que 'ns vigilava més que no pás els polissòns als verdaders anarquistas, tenia sempre sos ulls fixos en nosaltres, per més que sempre simulava que dormía. ¡Quína dona més terrible! Jo la vaig sentir que roncava y vaig mitj abandonar-me als brassos de la que avuy es la meva costella; però al mateix temps una xinella llansada ab tiro certer vá fer un ¡xech! com un aglá, en lo meu clatell. ¡Oh! ¡Quína rabia vaig agafar en aquell moment!

— Si trech la rifa — vaig dirli á n' ella, — la primera condició que t' imposaré será la de no estar ab ta mare. ¡Estava indignat! ¡Ahont s' es vist donas com aixó que no permeten ni 'l menor desahogo, y pera un no res tiran xinella-las pel cap!

No vaig necessitar que ploguessin trastos; vaig traure la rifa; pero no la grossa. La grossa la vaig traure més tart. ¡La vaig traure! Però malehida la gracia que 'm fá.

Vaig casarme, que es com si digués vaig suicidarme, moralment parlant, y en lloch d' enjegar als sogres á dida, van enviarme ells al botavant. Ells lo que volían que 'ls tragués aquell trasto de casa. Jo conto que no esperavan altra cosa sino que tragués la rifa. ¡Ay! ¡No vaig tenir mala rifa!

Al cap de tres anys nos trovavam á casa, además de jo y la dona ¡esgarrífinse! ab sis criaturas d' *ambos sexos*.

Y lo que horripila, senyors, lo que més m' espanta es que la María, que avants de casarse ab mi era prima com un espárrech y 'l seu cos se doblegava com un bímech, se m' ha fet grossa de manera que sembla l' elefant del Parch; de tal modo que al veurela pels carrers, vells y joves, grans y petits, tots exclaman: «¡La grossa!»

Y hasta 'ls meus amichs qu' avants los havia alabat lo seu cos bufó y sandunguero, me diuhen ab tó de mofa; ¡Tú sí que has ben tret la grossa!

Y la veritat, tenen rahó. Jo mateix he arribat á espantarme, y m' espanto més encara quan haig de mudar de casa.

Pera la meva dona solzament, necessito una conductora.

QUICO DE SANS.

Al any nou

Mireulo! ja es aquí; l' any nou ja arriba, ha sortit ja del óu....

¿que farà?; ¿será bó? tothóm pregunta ¿será com l' anterior?

Vida nova, volém; la vida antiga nos té fastiguejats; vida nova, volém, porque pe 'ls pobres tot lo vell es pasát.

Si no 'ns vé á deslliurar de las cadenas que 'ns destorban anys há, que se 'n torni be 'n prest, porque nosaltres ¡de patir ja estém farts!

JOSEPH VILÁ ORTONOBES.

LA TOMASA CUPÓ PRIMA N.º 58 (1)

Que dona dret á adquirir per

«**DOS RALS**»

lo drama en tres actes y en vers

La filla del marxant

original de D. J. Felin Codina y D. F. Soler

qual preu corrent es lo de

DOS PESSETAS

(1). Caduca als vuyt días ó avans si s' agotan 'ls exemplars.

LA VUYTADA

Ans de comensar la tasca
vaig á cumplir mon deber
que ab ls clients de LA TOMASA
tinch, com redactor, contret;
y es lo presentá 'ls la décima
de Nadal, de reglament,
feta ab l' harmoniós (ab h)
llenguatge que are es de lley,
gracias al gran *Roba-monas*
autor del decret funest
que ha despertat més las ganas
de parlar com mana Deu

Com que no 'l tinch poch ni gaire
versat l' idioma aquell,
no sé si estaré correctament
escrit; pró, mon anhel
es que vegin que 'ls estimo
com se mereixen vostés
al desitjá 'ls bonas Pascuas
fins en parlar foraster.

Prénguinne vostés la bona
voluntat y aquí vá, pues:

Désima

«Ca por muchus años juntos
salebren la Nabidat
cuan toda salicidad
asta que seyan difuntus.

Tarrones de todos puntus
y el gallo dindi comet
asia rebenidà de pet
cuan la dulce compañía
de la familia este día
oy os desicha.

PAPET.

Cumplerta la cortesía
ab vostés, sens perdre temps
comensém fent la revista
de la vuytada corrent:

L' honor, (l' honor de *boqnilla*)
ha estat 'ls dias aquets
(segóns han dut 'ls diaris)
en perill de perdre 'l seny
á *Castellvi...* de la Marca,
(jno l poble del Panadés!)
d' una marca aristocrática
feta ab sanch blava... ¡jo ho crech!
entre un *Sánchez* de mangala

y un *Bum-bum* del més *xinels*
qu' es un *espasa*, una especie
de Cid (per riure) modern.

En Jordi, 'l de las orellas,
l' esca del peccat sigué;
puig á la quenta, 'l tal Jordi
es protegit molt de ferm
pe 'l *Bum-bum* de referencia
que allá á la Còrt presideix
una junta de *calabres*
dins d' un cau qu' es fet exprés
per' estirarli bé 'ls *pámpols*
un pam ó dos si convé
cada nit al pobre Jordi
sense que n' hagués esment
'l Pons Pilat que hi havia
ans d' aquet fent lo *pagès*.

Lo Sanchez de la mangala
sense fer cas poch nigens
de la espasa de n *Bernardo*,
vull dir, del *Bum-bum* aquell
me li vá clavar pe 'ls nassos
un ordre d' arrest ¡ben net!
que 'l vá deixar pati-tiesso
y 'l vá fer sortir de test
al veure que rebaixava
á n' ell y als séus ascendents.

Sort que ls padrins han fet l' home
salvant l honor mitj desfet
del *Bum-bum* de manganilla
demanant á aquell que fés,
per forsa, 'l favor de d'alshi
explicacions, lo mateix
que si li haguéssin dit Llúcia
al Sanchez del argument.

Es l' únich que m' es simpátich
de Sanchez, dels que conech;
puig s' ha portat com un home
catalá, no madrileny.

Ja tením sobre 'l *tapete*
un altre famós procés
d' universal nomenada
que deixarà al descobert
llagas socials de las classes
de guants y d' abrichs de pells
que ab lo brill de sas alhajas
enlluhernan á la Lley,
ab lo drinch del or ofegan
'ls crits de la Bona fé
y ab 'ls bitllets de Banch tapan

sa honra feta un garbell.

Ens referím á la célebre
francesa familia Humbert
que ha caygut á la garjola
á Madrit, fent tal servey
important la policia
madrilenya que mereix
totas las menas d' elogis
que vulguin, imparcialment;
(perque vegin que nosaltres
ab llealtat sempre parlém)

Diguentse l' inspector *Ciro*,
els ha eixit *car* á tot ser
als Humbert de tal captura
atés lo gran *interés*
que per xamparlos hi havia
tant pe 'ls francesos bankers
com per part de la Justicia
france-a y d' aquell Govern.

'Ls agents de policia
que 's partirán per enter
l' import crescut de las primas
que s havían, donchs, ofert
poden dir que han tret la Rifa
de Nadal sense bitllet.

Per fi 'l carré de Fernando
que per la Mercé vá fer
aquell paper tan ridicol
á devant dels forasters,
(á posar de que la culpa
de no fer llum no fôu d' ell),
aquets días ha fet l' home
ab la seva esplendidés
d' adornos y de bombetas,
guirnardas y gallarets,
desquitantse de la planxa
d' allavoras ab escreix.

Y are, en nostre idioma dono
las bonas festas, primer
al Director-proprietari
de LA TOMASA; después
als méus companys de fatigas;
á n els caixistas també;
als empleats tots de la casa
als corresponsals, clients,
repartidors, kioskeros
y á un servidó al mateix temps.

PEPET DEL CARRIL

A fi d'any pára la taula un gallito nov: en *Maula*.

Per guanyarse l' escudella tragina las Obras Publicas el marquesito *Batella*

Filaverde fent taboia maneja la guardiola.

Dels barquets se fá capás en *Xanras Toca*-l' hi el nas.

En *Bato*, rey dels birrèts farà *Justicia*... y xiulets.

LICEO

La reprise de *La Bohème* va proporcionar á la Empresa un verdader plé, ansiós tant de sentir un cop més la ópera moderna més simpática é inspirada que s' ha escrit, com també pera admirar la execució extraordinaria que d' ella s' esperava á causa dels artistes que debían desempenyarla.

Com siga que nostre públich es aficionat á las comparacions, y com que guarda tan grata memoria del *trío* Storchio-Bonci-Butti y també del tenor senyor Garbin, era sumament exposat lo treball que ab la ópera debían fer la senyora Ferrani y los senyors Marcolin y Menotci, debent confessar que si bé la execució sigué sumament acertada y hasta irreprotxable per part de la senyoreta Ferrani, puig no en vá ha estudiat la ópera baix la direcció del seu autor, l' ilustre Puccini, y que ademés interpreta á la protagonista de una manera acabada y sense exageració de cap classe, en quant á la part *varonil*, no estigué á la altura dels seus predecessors.

Lo mestre senyor Mascheroni concertá la ópera ab verdader *amore*; se veu que es del repertori de la casa Ricordi.

Pera avuy está anunciada *Mefistófele* ab lo concurs de Ferrani y Marcolin, esperantse ab fonament un éxit.

NOVETATS

Acertada ha estat la Empresa de aquest teatro ab la reproducció de *El anillo màgic*, sorprendent espectacle que torna á cridar poderosament la atenció y que per sa sumptuositat, no duptém será lo *clou* dels forasters.

CATALUNYA (Eldorado)

Pera ahir estava anunciat l' estreno de un saynete lirich, original dels afortunats germans Quintero, ab música del mestre Chapi, titolat *Abanicos ó panderetas ó ¡A Sevilla en el botijo!*

Segons noticias, la obra no respón á la fama de sos autors. Veurem que será y la setmana entrant los en farém deu céntims.

TIVOLI

A fi de donar lo millor atractiu possible als espectacles, desde ahir se posa á diari la pantomima *A la sèria de Sevilla*, que sempre es vista ab agrado.

GRAN-VIA

S' ha estrenat en aquest teatro *El morrongo* sarsuela en un acte curt y poca música, de quals autors no 'ns volém recordar 'l nom, perquè es una pessa sense qualitats de cap mena. Tenim la màniga molt ampla, y els «colters» de las calsas, pelats d' anar pe 'ls Teatros, pero *El Morrongo* es de lo pitjó qu' hem vist á las tau-

las, fent poch honor als artistes y á la empresa que ho posan puig alló está al nivell de 'l Teatro de 'ls «caca-huets» y encara gracias si s' ho empanan.

UN COMICH RETIRAT

Sotanas

Era en un poblet de fora:
ja parlo d' un grapat d' anys. .
lo senyor rectó era un home
trempat com ell sol. Veuran
qu' un dia estava á la trona
al poble sermonejant.
¡Germans meus! qu' atents com sem-
m' escoltéu: deya cridant pre
«recordéu lo que sant Pere
un dia vá di á sant Pau.
Recordéu bé las paraulas
que tingueren. ¿No n' hi ha cap
de vosaltres que recordi
lo que li vá dir?

remat
de sentirlo, fá un de 'l públich
¿Bé que li vá dir? veyám
— Si ho sapigués, per ventura
m' estaria escarresant?
Ja fá un' hora qu' ho pregunto
y ningú m' ha contestat.

—La falta de que 't confessas
passa de pecat mortal.
Es tan grave: pro tan grave. .
que no 't puch absoldre pas.
—No hi ha perdó Verge santa,
per mas culpas?

—Un n' hi ha
Donchs si vols reconciliarte
ab Deu. á Roma has d' anar,
á demanar del Sant Pare
l' absolució de 'l pecat.
—Si, pró ¿com hi vaig á Roma?
—Senzillament. *Preguntant.*

—M' acuso de. .
—¡Verge Santa!
aixó es un pecat molt gran
—Si, pare, si; mes espero
que Deu me perdonará.
Imposi 'm la penitencia
pera que pugua tornar
á mereixe de sas gracias
lo perdó

—Bueno: veurás,
resa tres parts de rosari
cada nit havent sopat,
y sobre tot tingas compte
que 'l mon no s' enteri may
de ta gran falta comesa.
A ningú ho has d' explicar,
que jo siga l' únich home
que t' hagi vist lo pecat.

JOAQUÍN MALLEU

Fi d' any municipal

Veus aquí un balans que humilla:
el balans de la *Pubilla*.

Filosofant

Avuy fá mil noucents dos anys que nasqué l'home més gran que 'ls sigles han vist, dotat d'un ànima tant pura que no tindrà parió.

Lo mon jeya embrutit pe 'l vici y degradat completament baix la férula de la tiranía. Per tot regnava l' egoïsme; més Jesús ho combaté tot ab energia.

Milers de personas lo seguían desitjoses sempre d'oir de sos llavis aquells tendres mots tan pléns de dolcesa ab que parlava al cor, ensenyant arreu las máximas més sanas y grans: l' amor fraternal.

Al seu devant caygueren els falsos deus y las supersticiosas creencias d' una religió mentida y en son lloch en fondá un' altra, pro rublerta de veritat, puig es la que dicta la conciencia humana. Ensempls que l' arbre podrit del paganisme s'anava corsecant, en floría un altre de nou, pro ab més vida, dotat d' arrels eternas: l' arbre del cristianisme.

Pero ¡oh desgracia! Poch devía pensarse Jesús que la doctrina per ell predicada necessitaria divuit sigles pera esser compresa; y que baix la seva capa s' perpetuaria 'l paganisme.

Y, en efecte, avuy, després de tant temps, encare subsisteix aquella mateixa religió, sino en el fondo en la forma.

En lloch del sacerdot de l' antigüetat baix y ruhi, tenim al sacerdot actual, explotador com aquell de la bona fé de las gents senzillas. Els sacrificis han sigut reemplaçats pe 'l culte, els amulets per l' escapolari, l' ídol per l' imatge, lo temple per la iglesia... ¡y 'ls que s' entregan á tanta ridiculesa son els que s' apellan ortodoxes!

Sols l' home de clara inteligencia sap que no es en mans tant barrueras que s' troba l' hermós llegat del Christ y que l' únich arbre ahont devém aixoplugarnos sos veritables deixeples es l' Evangeli.

Lo jorn d' avuy, donchs, es d' hermosa recordansa, jorn que no deu esser celebrat ab lluminarias ni prechs, sino ab tot l' entusiasme que cap dintre nostres cors envers l' home tan gran que s' ha fet acreeador á que la humanitat, astorada, 'l crega d' origen diví.

¡Tributém un himne de lloansa al geni creador de l' amor y la germanesa!

ANTONI CANTALLOPS.

Nos diuhen que l' Ajuntament qu' ara tenim, y que ab lo seu taranná acabarà per ter bons als que l' han precedit, acordá aumentar lo sou de's empleats que ja podían viurer decentment ab lo que cobravan, deixant abandonats als més petits, als que verdaderament podrian anemenarse proletaris de barret y americana.

La rahó alegada pe 'l regidor republicá senyor Moles, fou la de que sent molts els empleats petits, son augment de sou hauría gravat massa 'l pressupost.

Aquesta rahó es prou pera fer caurer d' espatllas al home més ferm.

Naturalment, á Casa la Ciutat com á tot arreu, los petits son los més, y tot aquell que s' inspire en la justicia ha de treballar pera que no sigan tants

Si de moment no podia beneficiarse á tots els empleats, no devía comensarse per dalt sino per baix, y si, apurant la cosa, no s' volia descontentar á ningú, la cantitat que vá destinarse á empleats ja ben retribuïts, podia distribuirse equitativament entre aquets y las categorías més necessitadas que son las únicas del Municipi que, á pesar del augment que han sufert los lloguers y queviures, ja fá vinticinch anys que no han obtingut ni l' augment d' una sola pesseta sobre 'l seu mesquí sou.

Si 'l senyor Moles, que es advocat, vá beneficiar als oficials per tractarse de companys de carrera, hem de dirli que tal conducta es contraria á las ideas sostingudas pe 'l partit en que milita y á la nivellació de classes á que ten-deix la societat moderna.

Llegeixi á Ruskin, si no l' ha llegit encare, y veurá que aquest escriptor ha dit qu' es just pagar una mica més al nostre agricultor, y una mica menos al nostre advocat, volguent significar qu' es indigne establir enormes diferencias entre 'ls distints treballs dels homes.

Aquesta manera de sentir la societat, es hermosíssima. Aixó vol dir que l' home que treballa té dret á cubrir sas necessitats y que es antisocial retribuir als uns massa, y als altres, poch, quan dintre de la societat, tan important es la feyna del qui conreuha 'ls camps pera alimentarnos, com la de qui ha estudiat pera fer respectar las lleys y de fensar los drets dels homes.

✱

Lo senyor Maura, ministre de la Governació, ha dit que no farà res contra 'ls Ajuntaments, ni contra cap organisme, que pugui traduhirse en coacció ó atropell de la ley.

Respecte á las eleccions, ha manifestat que no farà altra cosa que escriurer als governadors que veuria ab gust que siga elegida tal ó qual persona.

¡Apa, buenas, senyor Mauri .. dich, senyor Maura!
A vosté se li podria dir com digué en Quevedo á son rey, quan aquést s' indigná porque 'l festiu escriptor vá deixar anar un ruido indecorós al sentir que S. M. li donava ab la má un copet als darreras:

—Pero, señor, ¿á qué puerta llamaréis que no os respon dan?

Y aplicant lo quiento:

¿Quín será el gobernador que desatendrá las sevas indicaciones?

Ara, si fós jo qui fés las indicacions, que no och minis tre de la Governació, y que tot just me coneixen á casa meva ja fora diferent.

A mi, si, que 'm contestarian:

—¡Apa, buenas, senyor Mauri

✱

Atentament convidats pe 'l Conceill de la «Cooperativa Obrera Catalana». hem visitat sa primera botiga de venda de tota mena de articles de menjar y de beure, al carrer de las Freixuras, número 20, molt ben disposta, ab gran senzillés, sense boatés ni ostentacions, com pertoca á gent práctica de la vida, com son els obrers que la componen però ab gran netedat com es de ley en tals articles y agrada á n' aquesta terra.

Avuy per avuy, estableixen aquesta botiga «Cooperativa Obrera Catalana» els seus quatre-cents socis, desenrotllo de aquella vintena de obrers que van fundarla, desitjosos de millorar la situació econòmica é intel·lectual dels treballadors que varen fundarla sense cap esperit mesquí ni egoista esperit utilitari, y en profit, aixís mateix dels que tenen vinticinch pessetas per posarhi, afavorint son desenrotllo, com d' aquells que no poden distreure ni una malla, que no siga pera satisfer necessitats de la vida.

*

Aquets dias ha donat joch la carta dirigida á un seu amic de Vilallonga (Tarragona) per lo conegut anarquista, ó lo que siga, que usa el nom de *Leopoldo Bonafulla*.

En aquesta carta encarregava en Bonafulla á son company, que aquést y 'ls seus amichs anessin á la estació de Sant Vicents pera tributar una ovació á n' en Canalejas, quan aquest home públich passaria en lo tren per davant d' aquella població, ovació que podria serlos de profit, perque en Canalejas, com tots els que viuen de la política — y aixó ho dihém nosaltres — sab recompensar als seus servidors.

D' aquesta carta, tots los enemichs polítichs del senyor Canalejas n' han volgut treure gran partit pera rebaixarlo, y si á dir veritat no li fá gayre favor, tractantse de polítichs, pot dirse sentenciosament que *'l qu' estigui net de culpa, que tiri la primera pedra.*

¿Si no compravan las ovacions qui 'ls ovacionaria? ¿Si en dias de eleccions no disposavan d' adictes que trenquessin urnas y desaparessin revólvers, qui 'ls elegiria?

Aixó dintre de la política es gayre bé tant inveterat, com lo no tenir vergonya.

Siguin *Bonafullas*, sigan *Nelos*, sigan *Drapayrets*, sigan dimonis ó diables, los homes públichs, com las donas de igual calificatiu, necessitan pinxos que 'ls *jalein* y 'ls defensin pera representar la comedia política ab tots los detalls y tupinadas que *su interesante argumento requiere.*

Vull dir jo que, á tots aquets polítichs que han caygut ab ferocitat sobre 'l senyor Canalejas, no 'ls basta dir qu' ell ha fet aixó ó alló, sino que 'ns han de demostrar qu' ells no ho han fet may.

Los únichs que en aquesta ocasió han posat los punts sobre las *is* han sigut los companys d' en Bonafulla, los quals al desautorisar-lo han vingut á dirli: «Nosaltres te teníam per un *bonafulla* y 'ns has sortit un *bona púa*, per lo tant, buscat colla, perque 'ls homes, acertada ó equivocadament poden servir á una idea ó á un partit, però quan se bellugan, segons lo vent, ja no son homes, sino *ninots*.

*

¿Qui va ser lo ximplet que va dir qu' Espanya era una nació morta?

¡Mentida!

Ara acabém d' assombrar al mon, gracias á la nostra policia, que tot sovint demostra que de vida no n' hi manca, ja bellugant lo garrot, ja capturant extranjerers. . quan hi ha propina.

La *cèlebre* familia Humbert, la que ab las sevas manyas va lograr fer caure al parany á astuts Samuels de la nació vehina, ns guardarà de mentir.

Aqueixa familia de vividors, vivia á Madrid desde Maig d' aquest any... y á últims del Decembre que corrém, l' inspector Caro li ha posat la grapa á sobre.

Ha transcorregut mitj any y pico... pero no pot demanarse més llestesa.

Satisfet d' un servey tan ràpit, pot exclamar l' inspector Caro; «¡Me río yo de los peces de colores!»

Y en Silvela, que comensa lo seu mando polítich ab tant

faust aconteixement, fins ab la enveja de 'n Sagasta, ja pot dir desde ara que la Patria está salvada. encare que no tinguém barcos, ni diners, ni vergonya, y encara que 'ls *Humberts* espanyols, que desgraciadament abundan, no siguin may molestats per la nostra experta policia.

Sigui cem vulga, aquesta detenció no m' estranya, perque la meva avia, que era una senyora de pesquis, sempre m' havia dit que en lloch com á Espanya coneixíam los coixos sentats... es dir: sentats nosaltres, y 'ls coixos caminant.

*

Y ara, sense que pretengui defensar á la familia Humbert, qui, fixament, no vivia com Deu mana, permetim lo discret lector que entri en una altra classe de consideracions:

Tots sabém que entre els timadors y els timats no hi ha generalment, gran diferencia.

Los negocis que els timadors proposan á las sevas victimas, han de ser forsosament refusats per tota persona honrada.

Sempre 's tracta de robar á un orfe la seva fortuna, de enganyar á una tercera persona, de guanyar en lo negoci un duro per cada ral. etc., etc.

Donchs, bé; rés tenim que objectar á que 's posi á la sombra á la familia Humbert y siga enviada als Tribunals francesos pera que li apliquin 'l cástich que li correspongui; però creyém també que aquets banquers que han posat lo crit al cel al veure's enganyats per los timadors que acaban de ser capturats, si poden escaparse de las mans de la justicia histórica, perque las lleys no poden castigar tot lo castigable, no han d' evadirse als dictats de la conciencia, que es la verdadera y única font de justicia.

Jo crech que aquets juheus de la Banca, si feren avensos metàlichs á la familia Humbert, cregueren que feyan un negoci rodó, y á tractarse d' una familia honrada, los milions de que 's tractava haurian caygut casi per compert entre las grapas dels que viuen rojos y grassos, gracias á la despiadada usura.

Aquí també 'n tenim de Samuels, y ells podrian dirnos cóm los fan los seus negocis.

Exerceixen senzillament de estira-cordetas: Una viuda apurada té necessitat d' hipotecar una casa y li empen van per un tres y no res y á un plasso fixo, ab la condició precisa de que si en lo dia senyalat no retorna la quantitat deixada, passarà la finca á ser propietat del prestamista, Un pobre empleat necessita deu duros, si á má vé pera donar sepultura á un fillet que acba de perdre, y 'ls hi entregan ab la condició de tornarne cinquanta, prévia retenció de la paga d' aquell desgraciat y anant de compte del mateix tots los gastos del jutjat.

¿Qué tal?

Els saben prou que qui s' ofega no mira de quina aygua beu y sostenen que dintre 'l negoci tot es legal.

Peró moltes cosas que malgrat sa infamia, escapan á las lleys los homes honrats tenen paraulas per calificarlas. ¡Hi há tants lladres que 'l jutje no 'ls hi trobaria prou causa pera castigarlos, y no obstant son lladres hasta 'l blanch de las unglas!

No arribarém al extrém de dir que: *Quén roba á un ladrón há cien años de perdón.*

Peró, ja es hora de que si 's castiga als *Humberts*, sufrixin també la deguda pena 'ls *Samuels* asquerosos.

*

Havém rebut un magnífich cartell, obra del senyor Labarta, anunciador dels vins reconstituyents preparats pe 'l Doctor Amargós.

Remerciém l' envió.

Reflexions del Sr. Mauri

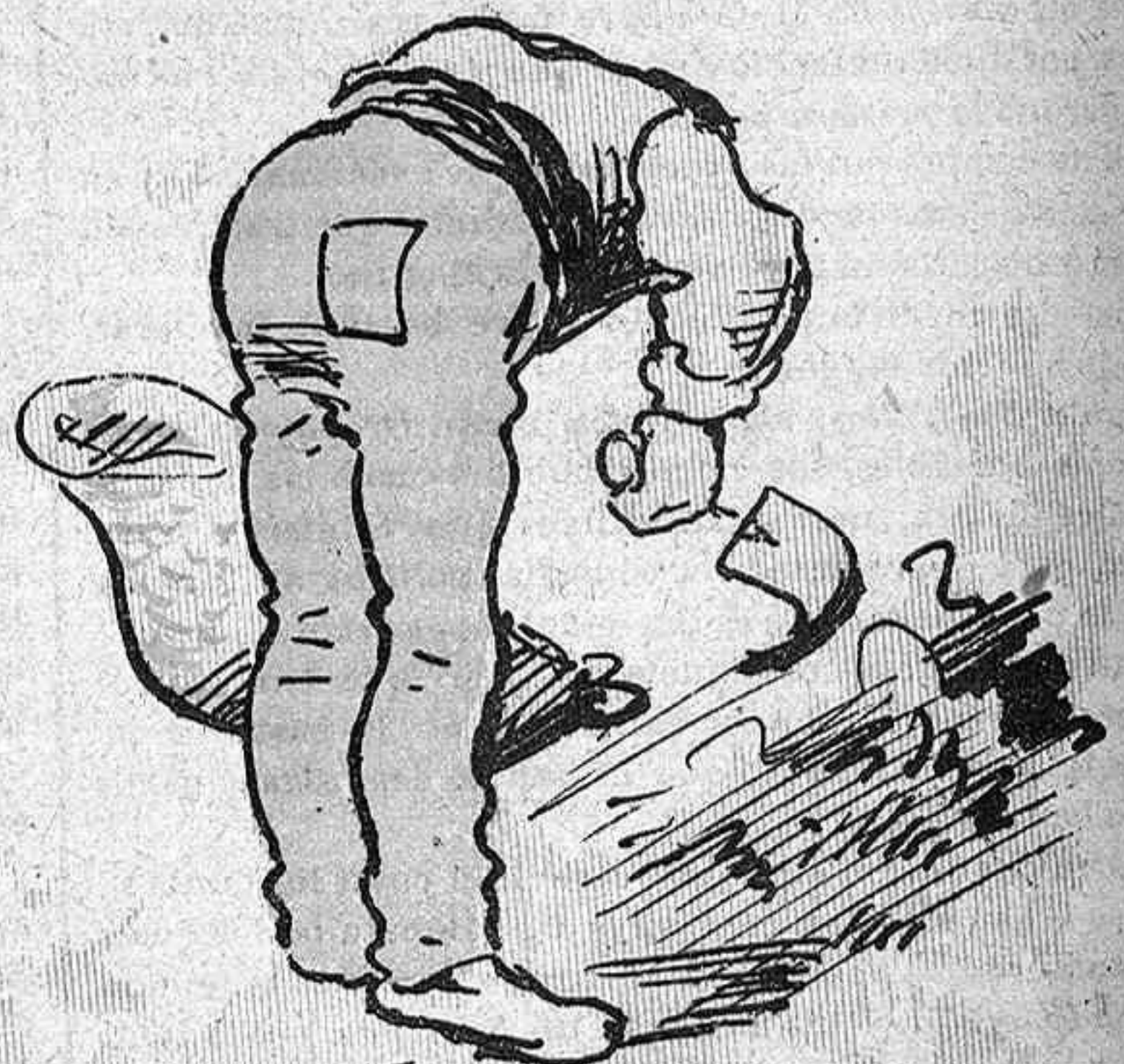
—¿Qué ho deu fer, que 'l porté 'm dona 'l diari, tan complacent?

—¿Y que 'l vigilant vé á obrirme ab més llestesa que 'l vent?

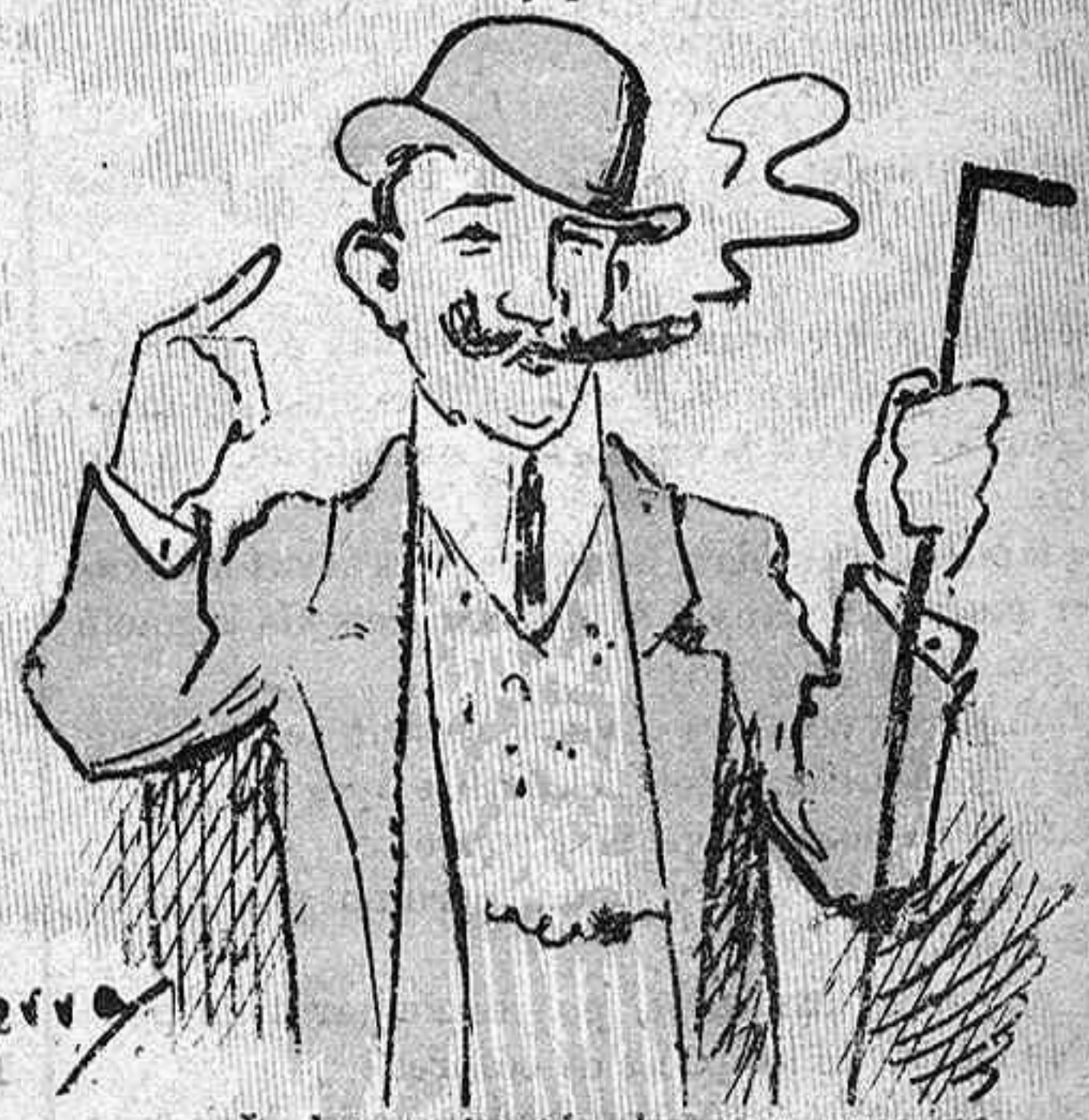
—¿Que 'l meu sereno quan canta sembla un Gayarre en petit?

—¿Y que fins l' escombriayre s' ha tornat net y pulit?

—¿Y 'l barbé 'm pela y repela sens ferme gota de mal?...

—Ja ho entench: buscan propina per las festas de Nadal.

Vicent Gervà